

Asia: VN/36213/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi yhdyskuntarakentamislainsäädännön muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

1 luku Yleiset säännökset

Näkemyksenne luvusta 1

Museovirasto pitää esitettyjä säännöksiä kulttuuriympäristön vaalimisesta ja huomioon ottamisesta yleisten alueiden suunnittelussa, rakentamisessa ja kunnossapidossa kannatettavina.

Esitysluonnoksessa on tuotu esiin, että kulttuuriympäristöarvojen huomioon ottamisella voi olla erityistä merkitystä yleisten alueiden suunnittelussa tilanteissa, joilla alueen asemaakaava on syystä tai toisesta vanha. Tällaisilla alueilla yleisten alueiden suunnittelulle asetettavilla vaatimuksilla voi olla erityistä merkitystä tilanteissa, joissa kaavaa ei syystä tai toisesta olla iästään huolimatta ajantasaistamassa. Museovirasto kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että yleisten alueiden suunnittelulle asetettavien vaatimusten ei tulisi yleisesti johtaa kulttuuriympäristöarvoihin liittyvien kysymysten selvittämisen ja huomioinnin vähentämiseen kaavoituksen yhteydessä sillä perusteella, että näiden kysymysten käsittely jätettäisiin yleisten alueiden suunnitteluprosessien varaan. Kaavoitusmenettelyyn liittyvät selvitysvelvollisuudet, osallistumismahdollisuudet ja sisältövaatimukset mahdollistavat kulttuuriympäristöarvoihin liittyvien kysymysten asianmukaisen ja osallistavan käsittelyn myös yleisillä alueilla osana laajempaa kokonaisuutta.

2 luku Viranomaiset

Näkemyksenne luvusta 2

-

3 luku Suunnittelu

Näkemyksenne luvusta 3

Museovirasto pitää esitettyjä säännöksiä kulttuuriympäristön vaalimisesta ja huomioon ottamisesta yleisten alueiden suunnittelussa, rakentamisessa ja kunnossapidossa kannatettavina. Yleisen alueen suunnitelmilta edellytettävä selostus helpottanee suunnitelmien sisällön ja ratkaisujen perusteiden ymmärtämistä ja arviointia myös esimerkiksi kulttuuriympäristöarvojen huomioon ottamisen kannalta.

4 luku Rakentaminen

Näkemyksenne luvusta 4

-

Tulisiko katu- ja viheralueiden rakentamiselle asettaa määräaika, esimerkiksi 10 tai 15 vuotta yleisen alueen suunnitelman voimaan tulemisesta? Mitä vaikutuksia, etuja tai haittaa tällä olisi eri osapuolille? Esitysluonnoksessa ei ole asetettu tällaista määräaikaa.

-

5 luku Yleisen alueen käyttöön luovuttaminen ja lakkaaminen

Näkemyksenne luvusta 5

-

6 luku Kunnossapito

Näkemyksenne luvusta 6

Museovirasto pitää esitettyjä säännöksiä kulttuuriympäristön vaalimisesta ja huomioon ottamisesta yleisten alueiden suunnittelussa, rakentamisessa ja kunnossapidossa kannatettavina.

7 luku Tekniset verkot

Näkemyksenne luvusta 7

Museovirasto katsoo, että yleisille alueille sijoitettavien teknisten verkkojen yhteensovittaminen voi mahdollistaa myös kulttuuriympäristöarvojen ja erityisesti arkeologisen kulttuuriperinnön parempaa huomiointia ja säilymistä esimerkiksi vähentämällä kaivettavien alueiden pinta-alaa.

Esitysluonnoksen luvussa 7 ehdotetaan säädettäväksi uusi lupamenettely teknisten verkkojen sijoittamiseen kunnan yleiselle alueelle. Tulisiko siirtyä uuteen lupamenettelyyn vai tulisiko teknisten verkkojen sijoittamisesta pysyä nykyisessä kuntakohtaisessa toimintatavassa? Lisätietoa vaihtoehtoista löydätte esitysluonnoksen luvuista 5 ja 7.

En osaa sanoa

8 luku Työ kadulla ja muulla yleisellä alueella

Näkemyksenne luvusta 8

-

Esitysluonnoksen luvussa 8 ehdotetaan säädettäväksi nykyisen ilmoitusmenettelyn rinnalle uusi lupamenettely kunnan yleisillä alueilla tapahtuville töille. Lisäksi ehdotetaan annettavaksi kunnalle oikeus laatia yleisiä alueita koskevat käyttömääräykset, oikeus siirtää työn aloitusajankohtaa ja oikeus kieltää työ. Mitä ajatuksia ehdotus herättää? Lisätietoa vaihtoehtoista löydätte esitysluonnoksen luvuista 5 ja 7.

-

9 luku Hulevedet

Näkemyksenne luvusta 9

-

10 luku Maksut

Näkemyksenne luvusta 10

-

11 luku Pakkokeinot ja seuraamukset

Näkemyksenne luvusta 11

-

12 luku Erinäisiä säännöksiä

Näkemyksenne luvusta 12

Museovirasto pitää tärkeänä, että myös alueellisilla vastuumuseoilla on muutoksenhakuoikeus yleisten alueiden suunnitelmien osalta.

13 luku Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Näkemyksenne luvusta 13

-

Vaikutusten arviointi

A. Luonnoksessa hallituksen esitykseksi on arvioitu alustavasti yhdyskuntarakentamislain vaikutuksia. Vaikutusten arvioinnin parantamiseksi on tärkeää saada palautetta siitä, miltä osin arvioinnissa on täydennystarpeita.

Millaisena pidätte luonnoksessa esitettyä vaikutusten arviointia kokonaisuutena?

En osaa sanoa

B. Onko jossain vaikutusten arvioinnin osassa erityistä täydentämisen tarvetta?

En osaa sanoa

C. Mihin itse näette yhdyskuntarakentamislain keskeisimpien vaikutusten kohdistuvan? Miten kuvailisitte keskeisimpiä vaikutuksia?

-

Muita näkemyksiä koko luonnoksesta hallituksen esitykseksi

Vapaa sana.

Kulttuuriympäristöarvoihin liittyvien kysymysten selvittämisessä ja huomioon ottamisessa alueellisilla vastuumuseoilla ja niiden asiantuntemuksella voidaan katsoa olevan esitetyn lainsäädännön soveltamisessa tietyissä tilanteissa keskeinen merkitys. Merkitystä voivat osaltaan korostaa myös muutoksenhakuoikeuksiin esitetyt yleiset rajoitukset. Museovirasto kiinnittää huomiota siihen, että esitysluonnoksessa ei ole käsitelty alueellisten vastuumuseoiden roolia lain mukaisissa prosesseissa, kuten kulttuuriympäristöarvoiltaan merkittävien yleisten alueiden suunnittelussa, vaan alueellisia vastuumuseoita on käsitelty ainoastaan muutoksenhakuoikeuksia koskevan pykälän yhteydessä. Esitysluonnoksessa ei ole käsitelty esimerkiksi sitä, miten alueellisten vastuumuseoiden asiantuntemuksen hyödyntäminen tarvittavilta osin varmistetaan ja miten ne saavat tiedon yleisten alueiden suunnitelmien vireilläolosta tiedottamisen nojautuessa esitettyjen säännösten perusteella yleistiedoksiintoon.

Esitysluonnoksessa on säädetty erikseen alueellisten vastuumuseoiden muutoksenhakuoikeudesta ja pykälää koskevassa perusteluosiossa todetaan, etteivät alueelliset vastuumuseot ole viranomaisia. Museovirasto katsoo, että eri lakien puitteissa tulisi varmistaa alueellisten vastuumuseoiden edellytykset suorittaa museolain mukaiset kulttuuriympäristön asiantuntijatehtävät tehokkaalla ja vaikuttavalla tavalla. Alueelliset vastuumuseot on maankäyttö- ja rakennuslain aikaisessa tulkinta- ja oikeuskäytännössä katsottu viranomaisiksi esimerkiksi siltä osin, kuin on ollut kyse viranomaiselle säädetystä muutoksenhakuoikeudesta toimialaansa kuuluvissa asioissa. Vastikään säädetyn rakentamislain yhteydessä alueelliset vastuumuseot on puolestaan määritelty Museoviraston ohella museoviranomaisiksi. Alueellisten vastuumuseoiden asiantuntemuksen hyödyntämisen varmistamisen ohella (esim. lausuntopyyntöt ja viranomaisneuvottelut) museoiden tehtävien kannalta on olennaista, että niillä on tarvittaessa mahdollisuus hakea muutosta esimerkiksi rakentamislain mukaisista poikkeamispäätöksistä, joiden osalta muutoksenhakuoikeus on säädetty viranomaisille toimialaansa kuuluvissa asioissa. Rakentamislain säätämisen yhteydessä tämän on täytynyt katsoa tarkoittavan myös alueellisia vastuumuseoita. Museovirasto kiinnittääkin huomiota ympäristöministeriön hallinnonalan lakien muodostamaan kokonaisuuteen ja mahdollisiin tulkintavaikutuksiin ja epäselvyyksiin alueellisten vastuumuseoiden asemassa. Museovirasto pitää tärkeänä, että alueellisten vastuumuseoiden toimintaedellytykset mukaan lukien mahdollisuus osallistua valmisteluun ja tarvittaessa hakea muutosta niiden tehtävien kannalta merkittävässä asioissa turvataan, mihin myös sivistysvaliokunta on aikanaan museolakia koskevassa mietinnössään viitannut.

Museovirasto kiinnittää huomiota siihen, ettei esitysluonnoksessa ole käsitelty esitettävän lain mukaisten menettelyiden suhdetta muinaismuistolakiin ja sen mukaiseen kiinteiden muinaisjäännösten rauhoitukseen. Muinaismuistolaissa säädetään muun muassa kiinteiden muinaisjäännösten rauhoituksesta (1 §), kajoamislupamenettelystä (11 §) sekä yleisiä työhankeita

koskevasta selvitys- ja neuvottelovelvollisuudesta (13 §). Esimerkiksi yleisten alueiden suunnitelmia nykyisin koskevan alueidenkäyttölain 197 §:ssä säädetään, että kaavoituksessa on noudatettava, mitä muinaismuistolain 13 §:ssä säädetään ja että viranomaispäätöstä tehtäessä on lisäksi noudatettava, mitä muinaismuistolaissa säädetään. Museovirasto katsoo, että esitettävässä laissa tulisi asianmukaisesti varmistaa muinaismuistolain huomioon ottaminen lain mukaisissa menettelyissä ja toiminnassa. Esitysluonnoksessa on esitetty myös uutta sijoittamislupamenettelyä kunnan yleisillä alueilla tapahtuville töille. Tämänkään lupamenettelyn osalta ei ole esityksessä otettu kantaa tämän luvan suhteeseen muinaismuistolakiin ja sen varmistamiseen, että muinaismuistolain vaatimukset tulevat huomioitavaksi yleisillä alueilla kunnan luvalla suoritettavien töiden yhteydessä.

Museovirasto kiinnittää huomiota siihen, ettei kulttuuriympäristöön liittyvien kansainvälisten sopimusten yhteydessä ole huomioitu Maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemista koskevaa yleissopimusta (SopS 19/1987), Eurooppalaista yleissopimusta arkeologisen perinnön suojelusta (SopS 26/1995) tai Euroopan neuvoston puiteyleissopimusta kulttuuriperinnön yhteiskunnallisesta merkityksestä (Sops 49/2018).

Salonen Antti
Museovirasto